

2013:9

Tyggården 2

Antikvarisk medverkan, 2012

Helena Rosenberg

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:9

Tyggården 2

- verksamhetsanpassning av lokaler

Antikvarisk medverkan, 2012

Kristianstads stadsförsamling, 1077
Kristianstads kommun
Skåne län

Helena Rosenberg

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.m.se

© 2012 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2013:9

Omslagsfoto: Tyghusets nordöstra flygel med nyinstallerade ventilationsgaller i
fönsteröppningarna
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Tyggården 2

Innehåll

Sammanfattning	5
Administrativa uppgifter	5
Utförda åtgärder	6
Utbyte av källardörr	6
Installation av ventilationsgaller i fönsteröppningar	7
Tillkommande åtgärder under restaureringen	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	10
Övriga handlingar med relevans för arbetet	11

Karta över Skåne med Kristianstads kommun markerad och en punkt för Tyggården 2.

Översiktskarta där pilen markerar var Tyggården 2 är belägen i Kristianstad.

Sammanfattning

Tyghuset med flyglar ägs av kommunen och hyrs av Regionmuseet. Utförda åtgärder är gjorda i den nordöstra flygeln. Regionmuseet har haft ett behov av att verksamhetsanpassa sina lokaler. Man ville flytta arkeologernas fyndtvätt i nordöstra flygeln till ett rum i källaren och sedan ställa i ordning rummet, där fyndtvätten varit, till verkstad samt ett annat rum till museets pedagoger, båda på plan ett.

Förändringarna av verksamheten krävde även en ny ventilation, nytt ventilationsrum placerades på plan två i samma flygel. För att förse ventilationsaggregatet med till/från-luft byttes två fönster ut mot ventilationsgaller. Källardörren, till den nya fyndtvätten, byttes ut till en pardörr av stål med fönster, eftersom lokalen tidvis även kommer användas som arbetsplats.

Administrativa uppgifter

Objekt	Tyggården 2
Socken	Kristianstads stadsförsamling
Kommun	Kristianstad
Länsstyrelsens beslut	2011-03-07 (Dnr 432-23005-11)
Regionmuseets dnr	K12.20-67-12
Byggherre/beställare	C4 Teknik
Entreprenör	Bygg: JSB, Fredrik Nilsson Ventilation: Ventilations Entreprenad AB (VEAB), Niklas Ekström VVS: Kristianstad Rörmontering Målning och mattläggning: Stoby måleri, Roger Nilsson Snickeri: Mosslunda snickeri El: Elkontakten
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet genom Helena Rosenberg
Byggnadstid	Mars – augusti 2012
Slutbesiktning	2012-08-20

Utförda åtgärder

Utbyte av källardörr

Den dörr som före bytet fanns som entré till källaren var en pardörr i trä. Den var dock inte ursprunglig utan troligen från samma tid som de innerdörrar som finns i bottenplanet strax till vänster om källarnedgången. Den bedöms vara från efter ombyggnaden 1963 då norra flygeln ändrade användning till utställnings- och arbetslokaler, dvs troligen från 1970-talet. Färgen på dörren var gråblå medan den nya är mörkbrun med benämningen Amber 30. Den dörr som nu installerats är av varmförzinkat stål med fönster och beställd från Conny Karlsson Byggprodukter. Även denna dörr är en pardörr, men här är den vänstra delen smalare. Själva dörrpartierna är av fabrikatet GlasLindberg SFB 2074 med bruten köldbrygga. Fyllningen är standard tät al-fyllning. Glaset är 4 mm härdat, 15mm argon och 6,38 mm energilamell. Att man bytte ut trädörren mot en dörr i stål beror på att den behövde vara mer tålig vid transporter ner för trappan och in i lokalen.

Foto på innerdörrarna till porten i bottenplan, den typ av pardörr som satt i entrén till källaren före bytet.

Foto på den nya källardörren i varmförzinkad stål med fönster.

Installation av ventilationsgaller i fönsteröppningar

Fönstren som sitter i flyglarna, vilka byggdes 1915-16, är dubbla kopplade fönster varav de yttre fönsterlufterna är spröjsade med tio mindre rutor. För att åstadkomma god ventilation i lokalerna har det nordöstra rummet på plan två inretts till ventilationsrum. Här har ett fönsterpar i vart väderstreck tagits ur från öppningarna. Specialtillverkade ramar med ventilationsgaller har tillverkats för att passa i de ursprungliga öppningarna och ditmonterats. Ventilationsgallren är av metall från Eko Ventilationsdetaljer, vilka var färdiglackade i kulören RAL 8017 Brun. Ramen de sitter i är av trä och målad med linoljefärg från Ottossons, för att få fram rätt kulör har två olika bruna nyanser blandats. De bortplockade fönstren förvaras på museet i ett förråd intill ventilationsrummet.

Närbild på ventilationsgaller infogade i ramar som passar de gamla fönsteröppningarna.

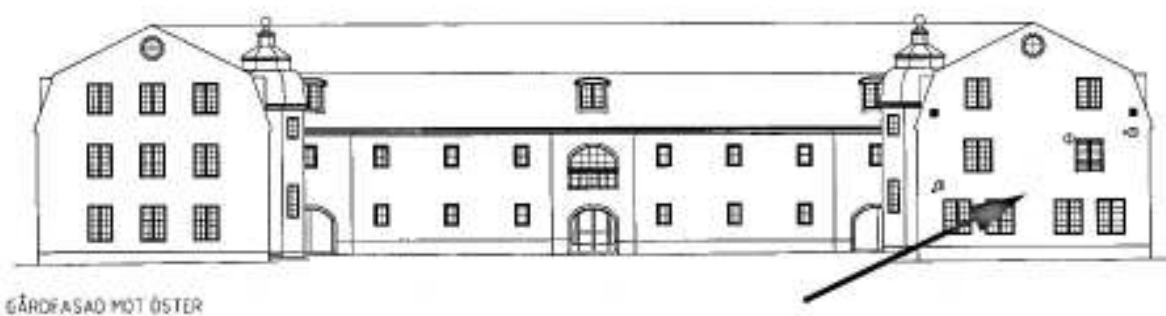

Foto på flygelns gavelfasad som visar bytet av fönster till ventilationsgaller.

Foto på flygelns långsida mot norr som visar bytet av fönster till ventilgaller.

Förutom utbyte av fönster till ramar med galler har man även behövt ta upp några små ventilationshål i fasaden. På ritningarna i tillståndsansökningarna har man önskat ta upp ett hål i fasaden mot norr och två i gaveln mot öster. Det visade sig under arbetet att man kunde använda ett redan befintligt hål i väggen i gaveln mot öster så att endast ytterligare ett hål behövde tas upp. Dess placering stämmer dock inte med ritningarna. Håltagningen gjordes i mitten på gavelns bottenvåning, se bild. Hålet på långsidan placerades däremot där det var planerat. De ventilationsgaller som placerades här var även de i brun kulör och med dimensionerna 15x15cm.

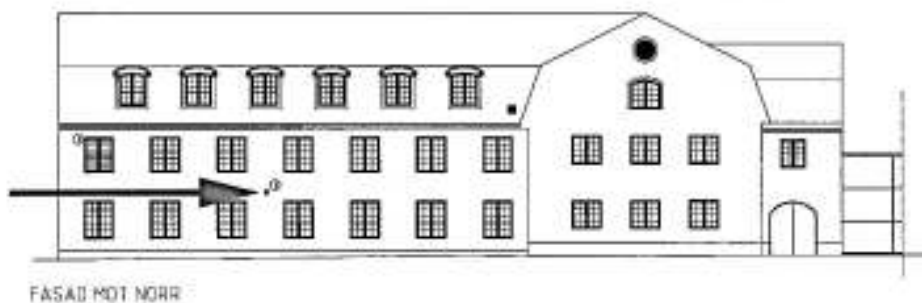
Ritning på fasad mot öster i ansökningshandlingarna visar två mindre håltagningar för ventilation samt byte av fönster mot ventilationsgaller i öppningarna. Pilen visar var den mindre håltagningen till slut gjordes.

Det nya ventilgallret i östra gaveln syns längst upp t.v. bredvid de tidigare håltagningarna.

Längst t.v. syns det nya ventilgallret i flygelns norra fasad.

Ritning på fasad mot norr i ansökningshandlingarna visar en mindre håltagning för ventilation samt byte av fönster mot ventilationsgaller i öppningen. Pilen visar att den mindre håltagningen gjordes där den var tänkt från början.

Tillkommande åtgärder under restaureringen

Utöver ovanstående åtgärder har även ett vattenutkast monterats mot innergården i den södra flygeln. Det innebar en mindre håltagning i yttermuren av tegel för att montera ett vattenledningsrör. Röret är på insidan draget längs med väggen i ett trapphus och sedan igenom väggen in till ett toalettutrymme där det kopplats ihop med det befintliga vattenledningssystemet. Håltagningen ansågs vara av smärre art varför åtgärden godkändes av antikvarisk expert.

Överst t.v. syns vattenkranen på fasaden.

Överst t.h. vattenkranens placering intill ytterdörren.

Ovan t.v. kallvattenledning i trapphuset.

Ovan t.h. vattenledning inne i toalettutrymmet.

Den äldre armaturen till utebelysningen vid källarnedgången var illa åtgången och behövde bytas. Befintlig armatur var troligen från 1950-talet då byggnaden anpassades till museiverksamhet. Den nya är inköpt från Byggfabriken och av modellen Stationslampa 500. Den är gjord av gjutjärn som är svartlackerad. Stilen ska vara 1900 - 1920-tal vilket passar bättre till flyglarna som uppfördes 1915-16. Kablarna har även bytts ut till svarta mot att förut varit vita. Den svarta kulören korreponderar bättre mot den nya armaturen och det mörka teglet än vad den vita gjorde. Den borttagna armaturen slängdes dessvärre före antikvarisk medverkan hade möjlighet att rädda den. Modellen hade varit intressant att spara som ett exempel på den tidens utebelysning.

Foto på den gamla, nu borttagna, armaturen troligen från 1950-talet.

Foto på den nya armaturen i 1900 - 1910-tals stil.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Den nya källardörren är en modern dörr och liknar inte föregångaren. Den nu utbytta dörren var dock inte ursprunglig och ej heller av en karaktär som var specifikt intressant att bevara. Källarnedgången är inte synlig från gatan och inte heller iögonfallande för besökare på gården. Den nya belysningen på murväggen ovanför nedgången till källaren är dock synlig och är bytt till en stil som mer harmonierar med flygelbyggnadens tillkomstperiod. Ventilationsgallren i fönsteröppningarna har anpassats i färg och storlek till befintliga fönster och fönsterramar. De mindre håltagningar som krävts i tegelfasaden är väl utförda, ventilgallren av god kvalitet och anpassade till fasadens kulör. Eftersom det även tidigare gjort håltagningar för ventilation i fasaden bör man ta ett samlat grepp när behov uppstår i framtiden. Håltagningen för att få en vattenkran på innergården måste i sammanhanget anses vara av mindre betydelse men underlättar väsentligt för personalen att kunna göra gården till en grön miljö vilket uppskattas av besökare.

Sammantaget har åtgärderna inte minskat det kulturhistoriska värdet av byggnaden utan snarare bidragit till att byggnaden kan fortsätta brukas och vara tillgänglig för allmänheten.

Övriga handlingar med relevans för arbetet

2011-11-29 Tillståndsansökan om verksamhetsanpassning av lokaler

2011-03-07 Länsstyrelsens tillståndsbeslut (Dnr 432-23005-11)

2011-03-07 Länsstyrelsens rättelsebeslut

2012-03-26 Meddelande om igångsättning

Kristianstad 2013-02-20

Helena Rosenberg

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby socken, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda socken, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg, AM, Maria Sträng, 2011-2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle socken, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby socken, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
9. Tyggården, Kristianstad, AM, Helena Rosenberg, 2012

Förkortningar:

AF- antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AM- antikvarisk medverkan
AU- arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt
FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD- murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning
PJ- projektrapport
VP- vårdplan
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD- bygg-ark-dokumentation
BMU- byggnadsminnesutredning

